Oulu-lehti 19.7.1987

Panu

Muistolaattoja

☐ LYSEOTALO eli Oulun Lyseon lukion kaikki rakennukset näyttävät nyt olevan "paketissa" eli suurremontti on ehtinyt myös erilliseen voimistelurakennukseen siihen liittyvine työsuhdeasuntoineen. Tilanne palautti mieleen voimistelusalirakennuksen vaiheet. Nyt en muista, milloin talo syntyi, mutta 1918 se oli ja heti kun kapina Oulussa oli puhjennut, sytytti venäläinen matruusi tuleen puhelinkeskuksen. Koko nykyinen Kolmion kortteli paloi ja samoin voimistelurakennus, josta jäivät vain kiviset seinät. Päärakennuksen saivat sitä puolustaneet suojeluskuntalaiset pelastetuksi.

☐ KESÄLLÄ 1919 valmistui voimistelurakennus uusittuna ja laajennettuna. Tänä päivänäkin sillä on sama ulkoasu. Uudemman kerran se joutui sodan keskelle talvella 1940. Ilmapommituksessa putosi ja räjähti pommi Kolmion ja Lyseon kulmalla Pokkitörmällä. Sen pommin jäljet ovat tänäkin päivänä näkyvissä voimistelusalirakennuksen jyhkeässä kivijalassa, eikä niitä pidä, ei saa eikä kai voisikaan poistaa, peittää.

Sotatuhojen jäljet on poistettu tai korjattu, kuopat täytetty, mutta minusta tuntuu, että nuo kivijalan pommitusjäljet saisivat olla muistuttamassa jälkeentuleville, kuinka tärkeää on tehdä kaikki, mikä tehtävissä on, ettei tulisi uusia pommituksia.

Tämä pommitus vaati myös ihmisuhrin. Lyseotaloon olivat sillä hetkellä majoitettuina mm. tanskalaiset vapaaehtoiset sotilaat, joita koulutettiin pahan päivän varalle, vaikka he eivät koskaan ehtineetkään rintamalle.

Mainittuna pommituspäivänä sai yksi tanskalainen vapaaehtoinen pommin sirpaleesta kuolettavan vamman, ja hänet haudattiin sotilaallisin juhlallisuuksin juuri käyttöön otetulle nykyiselle sankarihauta-alueelle. Kävin katsomassa. Hänen muistolaattansa on keskellä talvisodan ensimmäistä riviä: **Tanskalainen vap.eht./Mathias Madsen/12. 4. 1902/25. 1. 1940 Oulu.** —Madsen oli siis mies parhaassa iässään.

☐ OULU-SEURASSA on tiettävästi vakavasti keskusteltu mahdollisuudesta kunnioittaa tanskalaisten ja muiden vapaaehtoisten ulkomaalaisten esimerkillistä muistoa muistolaatalla. Sellaisen paikaksi sopisi hyvin, näin on arveltu, voimistelurakennuksen seinä Kajaaninkadun puoleisen kivijalan "muistomerkin" yläpuolella. Eikö vain!

En ehtinyt tavata talvisodan vapaaehtoisia Oulussa, mutta tutustuin sitten maailman turuilla — tapahtui Amsterdamissa 1948 — sekä hollantilaiseen että tanskalaiseen vapaaehtoiseen. Kööpenhaminalaisen Poul Jensenin kanssa olen ollut yhteydessä näihin saakka ja tiedän, että ainakin vielä äskeisvuosina heidän toveripiirillään oli tapana kokoontua kerran vuodessa. Poul oli hukannut vapaaehtoisille myönnetyn arvostamansa muistomitalin ja olisi(n) hyvin kiitollinen, jos joku osaisi neuvoa, miten pääsisi sellaisen jäljille.

☐ MUISTOLAATOISTA vielä, kun nyt Tatu Vaaskivikin on saanut oman laattansa Puistolan Pakkahuoneenk. 15 seinään. **Teuvo Pakkalan laatta** kuuluu oleva tallella. Ouluseura, joka sen aikoinaan puuhasi, on kuitenkin huomannut, että se Pakkalan viimeinen koti Oulun Kakaravaaralla 1894 onkin ollut Kauppurienkadun-Mäkelininkadun kulmassa, ristiä alempana, eikä Sarkkisen puretun talon seinässä. Saapa nähdä!